

Hospodářská krize - vybrané makroekonomické a mikroekonomické souvislosti s projekcí na úrovni regionů

KRAFT, J., et al. *Hospodářská krize - vybrané makroekonomické a mikroekonomické souvislosti s projekcí na úrovni regionů*. Liberec : Technická Univerzita v Liberci, 2010. ISBN 978-80-737-2678-2.

Hospodářská krize, jejíž první formy projevu lze identifikovat v roce 2007, svými důsledky dosud ovlivňuje hospodářský vývoj jednotlivých zemí. Její nástup v zásadě nikdo nepředpověděl a nikde nebyla připravena protikrizová strategie. Tato krize, která představuje nejhlubší ekonomický pokles od druhé světové války, znovu potvrdila, že ekonomický cyklus je formou pohybu kapitalistických ekonomik. Použitá protikrizová opatření sice zastavila hospodářský pokles ekonomik, ale zároveň vytvořila řadu problémů, které brání ekonomikám v návratu na předkrizovou úroveň. Krize nepostihla všechny ekonomiky stejně, například Čína vykazovala jen snížení tempa hospodářského růstu. Významným důsledkem této krize je další prohloubení nerovnoměrného vývoje regionů a států.

Z obsahového hlediska recenzovaná monografie vychází z cyklického vývoje kapitalistických ekonomik a směřuje k analýze jeho projevů na úrovni regionů a k návrhům na jejich eliminaci. Cílem autorů je "...analyzovat současné a potenciální

dopady hospodářské krize na makroekonomické úrovni s implikací na hospodářsky slabé oblasti České republiky a navrhnout případné možné změny ekonomické struktury regionů jako nástroje dosahování hospodářského růstu." (str. 10)

Koncept monografie je budován na rozboru ekonomické teorie hospodářského cyklu, hospodářské politiky států a je zarámován regionálními aspekty ekonomického vývoje. Z metodologického hlediska autoři postupují od obecného ke konkrétnímu a výklad v zásadě rozdělují na dvě části - teoretickou a analytickou, které se v některých kapitolách prolínají. Základem rozboru je charakteristika teoretických a metodologických přístupů k ekonomickým krizím a propojení makroekonomického a mikroekonomického přístupu při řešení krizových jevů na úrovni méně rozvinutých regionů (1. a 2. kapitola). Analytická část je věnována příčinám současné hospodářské krize, hospodářsko-politickým opatřením k jejímu zmírnění ve světě, dopadům ekonomických šoků na regiony ČR a návrhům na řešení krize v České republice (3., 4., 5. kapitola).

Monografie je rozdělena do pěti kapitol a jejich posloupnost umožňuje splnit stanovený cíl. Skutečnost, že přístup autorů je zcela individuální a nebyl "sladován", klade zvýšené nároky na čtenáře. Ten je nucen jednotlivé názory konfrontovat a vytvářet si svůj vlastní názor, eventuálně se přiklonit k pojetí některého autora. Tato koncepce monografie odpovídá současnému

stupni poznání ekonomického cyklu. Dosud totiž neexistuje teoretický rámec, který by umožnil integrovat dostupné dílčí poznatky a vytvořit adekvátní teorii ekonomického cyklu. Největší rozdíly existují při vysvětlování tzv. „horní úvratě cyklu“, tzn. při hledání odpovědi na otázku – proč končí fáze expanze a nastává hospodářský pokles. Nesoulad mezi ekonomy existuje i při hledání faktorů, jež mají zajistit návrat ekonomiky na trajektorii růstu.

První kapitola shrnuje hlavní teoretické názory na vznik krizí. Je zde vysvětlena klasická škola politické ekonomie, keynesovská teorie (důraz na agregátní poptávku) a neokonzervativní přístup k ekonomickému cyklu (akcentuje úlohu agregátní nabídky). Vzhledem k počtu názorů na vznik krize, je přehled vyčerpávající a je postačujícím východiskem pro analýzu pokusů, jejichž cílem je překonat krizi. Analýza statistických dat v druhé kapitole potvrzuje cyklický charakter vývoje světové ekonomiky (i jednotlivých regionů) a synchronizaci cyklického vývoje jednotlivých regionů (tento závěr platí i pro kraje ČR). Rozbor krajů z hlediska jejich ekonomické výkonnosti, tempa růstu a sektorové struktury ukazuje, že zaostávající kraje jsou krizí postiženy nejvíce. V této souvislosti je zdůrazněna úloha malých a středních podniků v ekonomice. Tyto podnikatelské subjekty mají velký sklon k inovacím a svým rozvojem mohou pomoci při překonávání zaostalosti regionů.

Ve třetí kapitole jsou vysvětleny příčiny vzniku ekonomické krize a její dopady. V rámci protikrizových opatření je důraz kladen na fiskální politiku. V této souvislosti je pozornost věnována fiskálním multiplikátorům, přelévacím efektům fiskální politiky a přístupům jednotlivých zemí k řešení současné krize. Dopady ekonomických šoků na regiony ČR jsou analyzovány ve čtvrté kapitole. Nejdříve jsou šoky (vznik nerovnováhy) popsány z teoretického hlediska a následně je doložena synchronizace ekonomických šoků mezi ČR a EMU. Nosnou částí je analýza regionální odvětvové struktury v krajích ČR, která potvrdila prohlubující se diferenciaci mezi kraji a jejich ohroženost jednotlivými (nabídkovými či poptávkovými) šoky. Závěrečná kapitola je uvedena Stiglitzovou zprávou ke světové krizi, ve které jsou doporučovány hluboké reformy. Jejich zaměření, stejně jako směr návrhů na řešení krize v České republice, předurčuje názor na dosud nevyřešené dilema v ekonomické teorii: samoregulace trhů versus státní intervence. Jsou tržní ekonomiky „vnitřně“ stabilní, anebo je nutné stabilizovat je hospodářskou politikou? Prezentované názory v části 5.3 ukazují, že ani v ČR nepanuje stejný přístup k řešení krize v naší ekonomice.

Recenzovaná práce vychází z velkého počtu zdrojů domácí i zahraniční provenience. V práci nejsou formální nedostatky. Autorský kolektiv využil své teoretické znalosti při zpracování dostupných statistických dat. Zadaný cíl studie byl splněn. Monografie vytváří širší ekonomický rámec výzkumného projektu WD-30-07-1 "Inovační přístup k řešení disparit na úrovni regionů". Samotná monografie přináší nový pohled na vývoj regionů v ČR a na jeho vazbu na cyklický vývoj ekonomiky. Monografii doporučuji k vydání.

V Praze 17. 9. 2010

doc. ing. Josef Vlček, CSc.

Vysoká škola hotelová v Praze,
Filozofická fakulta UK